

Bölüm 5 : Kümeleme

Küme analizi veya kümeleme, bir grup nesneyi aynı gruba diğer gruplardaki olanlardan daha birbirlerine benzer şekilde gruplandırmaktır.

Basitçe, amaç benzer özelliklere sahip grupları ayırmak ve onları kümelere atamaktır.

Örneğin, bir tekstil şirketinin başındasınız ve işinizi büyütmek için müşterilerinizin tercihlerini anlamak istiyorsunuz. Her müşterinin ayrıntılarına bakmanız ve her biri için benzersiz bir iş stratejisi geliştirmeniz gerekiyor, ancak bu neredeyse imkansız. Yapabileceğiniz, tüm müşterilerinizi satın alma alışkanlıklarına dayalı olarak on gruba ayırmak ve bu on grubun her birinde müşteriler için ayrı bir strateji kullanmak olacaktır. Buna kümeleme diyoruz.

Kümeleme Algoritması Türleri:

- **Bağlantı Modelleri:** Bu modeller veri alanındaki veri noktalarının birbirlerine daha uzaktaki veri noktalarından daha fazla benzerlik sergilediği düşüncesine dayanmaktadır.
- **Merkez Modelleri:** Bunlar, bir veri noktasının kümelerin merkezine yakın olmasıyla benzerlik kavramının türetildiği yinelemeli kümeleme algoritmalarıdır. K-Means kümeleme algoritması, bu kategoriye giren popüler bir algoritmadır. Bu modellerde, sonunda gerekli olan kümelerin önceden belirlenmesinden önce, veri kümesiyle ilgili önceden bilgi sahibi olmayı önemsemektedir. Bu modeller, yerel optimumu bulmak için yinelemeli olarak çalışır.
- **Dağılım Modelleri:** Bu kümeleme modelleri, kümedeki tüm veri noktalarının aynı dağılıma (örneğin: Normal, Gauss) ait olma ihtimali üzerine kuruludur. Bu modeller çoğunlukla aşırı uyum gösterir. Bu modellerin popüler bir örneği, çok değişkenli normal dağılımları kullanan beklenti maksimizasyon algoritmasıdır.
- **Yoğunluk Modelleri:** Bu modeller, veri alanındaki veri noktalarının yoğunluğunun yoğun olduğu alanlar için veri alanını arar. Farklı yoğunluk bölgelerini izole eder ve bu bölgelerdeki veri noktalarını aynı kümeye atar. Yoğunluk modellerinin popüler örnekleri DBSCAN ve OPTICS'dir.

5.1 Parçalama Tabanlı

Her bir veri nesnesi tam olarak bir alt kümede olduğu gibi, veri nesneleri kümesinin basitçe örtüşmeyen alt kümelere (kümeler) bölünmesidir.

5.2 Hiyerarşik Tabanlı

Hiyerarşik kümeleme, adından da anlaşılacağı gibi, kümelerin hiyerarşisini oluşturan bir algoritmadır. Bu algoritma, kendi kümelerinin bir kümesine atanan tüm veri noktalarıyla başlar. Daha sonra, en yakın iki küme aynı kümeye birleştirilir. Sonunda, bu algoritma sadece tek bir küme kaldığında sona erer.

5.3 Yoğunluk Tabanlı

Yoğunluğa dayalı kümelemede, kümeleri, veri kümesinin geri kalanından daha yüksek yoğunluklu alanlar olarak tanımlanır. Bu seyrek alanlardaki nesneler - kümeleri ayırmak için gerekli olan - genellikle gürültü ve sınır noktaları olarak kabul edilir. En popüler yoğunluk

tabanlı kümeleme metodu DBSCAN'dır. Birçok yeni yöntemin aksine, "yoğunluk-erişilebilirlik" adı verilen iyi tanımlanmış bir küme modeli özellikleri. Bağlantı tabanlı kümelenmeye benzer şekilde, belirli mesafe eşikleri içindeki bağlantı noktalarına dayanır. Bununla birlikte, bu yarıçaptaki minimum sayıda nesne olarak tanımlanan orijinal varyantta yalnızca bir yoğunluk ölçütünü karşılayan noktaları birleştirir. Bir küme tüm yoğunluk bağlı nesnelere (birçok başka yöntemin aksine rasgele bir şekle sahip bir küme oluşturabilir) ve bu nesnelerin menzilineki tüm nesneleri içerir.

5.4 Izgara Tabanlı

Çoğu kümeleme algoritmasının hesaplama karmaşıklığı, en azından veri kümesinin boyutuna doğrusal olarak orantılıdır. Izgara tabanlı kümelenmenin en büyük avantajı, özellikle çok büyük veri kümelerini kümelemek için hesaplama karmaşıklığının önemli ölçüde azaltılmasıdır. Izgara tabanlı kümeleme yaklaşımı, veri kümeleriyle değil, veri noktalarını çevreleyen değer alanıyla ilgili olduğu için geleneksel kümeleme algoritmalarından farklıdır. Genel olarak, tipik bir grid tabanlı kümeleme algoritması aşağıdaki beş temel adımdan oluşur (Grabusts ve Borisov, 2002):

1. Izgara yapısının oluşturulması, yani, veri boşluğunun sınırlı sayıda hücreye ayrılması.
2. Her hücre için hücre yoğunluğunun hesaplanması.
3. Hücrelerin yoğunluklarına göre sınıflandırılması.
4. Küme merkezlerini belirleme.
5. Komşu hücrelerin dolaşılması.

5.5 Model Tabanlı

Modele dayalı kümeleme, verilerin bir model tarafından oluşturulduğunu ve orijinal modeli verilerinden kurtarmaya çalıştığını varsayar. Verilerden elde ettiğimiz model daha sonra kümeleri ve nesnelerin kümelere atanmasını tanımlar.